

Spis treści

Contents

Содержание

Wstęp 10

I. Przyszłość jako kategoria filozofii dziejów 15

1. Pojęcie przyszłości w strukturze czasu historycznego 15

2. Historia w okowach tradycyjnych ontologii 23

Supranaturalistyczna koncepcja dziejów i wizje przyszłości pozahistorycznej 23

Naturalistyczne pojmowanie dziejów. Przyszłość jako realizacja praw przyrody 30

3. Formy prospekcji a tradycyjne modele zmienności dziejowej i wartościowania czasu historycznego 36

Świadomość pierwotna i idealizacja przeszłości 36

Teorie degeneracji dziejowej i wizje katastroficzne 42

Teorie cykliczne: przyszłość jako powrót do przeszłości 50

Przyszłość jako kontynuacja dotychczasowego postępu 55

4. Doświadczenie społeczne a kształt przyszłości 63

II. Granice historyzmu i prospekcji dziejowej w dawniejszej historii filozofii 79

1. Myśl antyczna. Człowiek w kręgu przeznaczeń czy jako podmiot kultury? 79

2. Prowidencjalizm Augustiański. Bóg i historia 99

3. Renesans. Człowiek wobec świata i poszukiwanie nowych perspektyw 109

4. Siedemnastowieczny aprioryzm i trudności historyzmu 135

III. W przededniu mieszczańskiego świata 153

1. Epistemologiczne podstawy oświeceniowego historyzmu 153

2. Klasowe horyzonty prospekcji

historycznej w myśli Oświecenia francuskiego 185

3. Przyszłość jako powrót do przeszłości w myśli plebejskiej francuskiego Oświecenia 215

4. Człowiek, przyszłość i historia w filozofii Oświecenia niemieckiego 237

5. Kant: historia — przedmiot wiedzy czy powinności? 263

6. Fichte: program wolności duchowej i społecznego zniewolenia 277

7. Hegel i perspektywa urzeczywistnienia teoretycznego ideału 285

8. W imię Hegla poza Hegla 299

IV. Narodziny marksistowskiej idei społeczeństwa komunistycznego 319

1. Przelamanie horyzontów myśli mieszczańskiej we wczesnych pismach Marksa i Engelsa 319

Struktura przełomu 319

Punkt wyjścia: idee jako narzędzie kreowania nowej rzeczywistości 326

Idea i rzeczywistość. Pierwsze rezultaty konfrontacji i początek kryzysu 334

2. Socjalizm — poszukiwanie uzasadnień teoretycznych 361

W kręgu socjalistycznej utopii 361

Pierwszy kształt teorii — alienacja gatunkowa i perspektywa jej zniesienia 367

Praca jako źródło wartości i zniewolenia 382

Historia i komunizm 392

Zamiast zakończenia 407

Indeks osób 410

Introduction 10

I. The future as a category of the philosophy of history 15

1. The concept of the future in the structure of historical time 15

2. History in the chains of traditional ontologies 23

Supranatural concept of history and the future beyond history 23

The naturalistic idea of history. The future as the realization of the laws of Nature 30

3. Forms of historical prospection. Traditional models of historical dynamics and valorization of historical time 36

Primitive consciousness and idealization of the past 36

Theories of historical degeneration and catastrophic visions of history 42

Theories of historical cycle. The future as a return to the past 50

The future as a continuation of preceding progress 55

4. Social experience and the shapes of the future 63

II. The limits of historicism and historical prospection in earlier history of philosophy 79

1. The ancient thought. Man in the circle of destiny or the creative subject of culture? 79

2. Augustinian theory of Providence. God and history 99

3. Renaissance. Man in the world and the search for new perspectives 109

4. The 17th century apriorism and the difficulties of historicism 135

III. On the eve of the bourgeois world 153

1. The epistemological foundations of historicism in the age of Enlightenment 153

2. Class horizons of the historical prospection in French Enlightenment 185

3. The future as a return to the past in the plebeian thought of the French Enlightenment 215

4. Man, future and history in the philosophy of the German Enlightenment 237

5. Kant: History — the subject of knowledge or moral obligation? 263